

ZORGVULDIGHEIDSEISEN EUTHANASIE

Een arts die euthanasie doet of helpt bij zelfdoding kan strafbaar zijn. Dit is niet zo als de arts zich aan de regels van de wet houdt en zijn medisch handelen meldt.

Er zijn **zes regels voor zorgvuldigheid**.

1. VRIJWILLIG EN GOED OVERWOGEN VERZOEK

Vrijwillig en goed overwogen verzoek

De arts moet er zeker van zijn dat de patiënt zelf goed heeft nagedacht over zijn verzoek.

Verzoek van de patiënt zelf

De patiënt moet zelf om euthanasie of hulp bij zelfdoding vragen.

De familie en vaak ook verpleegkundigen en verzorgenden kunnen hierbij betrokken zijn. Zij hoeven het verzoek niet goed te vinden. Het verzoek van de patiënt staat centraal.

De patiënt kan zelf beslissen

De patiënt moet zelf beslissingen kunnen nemen.

Dit betekent dat de patiënt:

- informatie over zijn ziekte en situatie kan begrijpen;
- kan begrijpen wat er in de toekomst kan gebeuren;
- andere mogelijkheden kan bekijken;
- kan begrijpen wat de gevolgen van zijn beslissing zijn.

Een ouder of een wettelijke vertegenwoordiger kan niet in plaats van de patiënt om euthanasie vragen.

Vrijwillig verzoek

De patiënt moet zelf en vrijwillig om euthanasie vragen.

Dit betekent:

- De patiënt moet zelf kunnen bepalen wat hij wil. Een psychische ziekte kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat iemand niet vrij kan beslissen.

- De patiënt mag geen druk van andere mensen voelen. Andere mensen mogen hem niet dwingen of op een onaanvaardbare manier beïnvloeden.

Goed overwogen verzoek

De patiënt moet goed hebben nagedacht over zijn verzoek.

De patiënt moet genoeg informatie hebben gekregen.
Ook moet hij zijn ziekte en situatie goed begrijpen.

Een schriftelijke verklaring is niet verplicht maar wel behulpzaam

De wet zegt niet dat een patiënt zijn verzoek op papier moet zetten.

Een schriftelijke verklaring kan wel extra duidelijkheid geven.
Zo'n verklaring kan daarom nuttig zijn.

Een patiënt kan het verzoek ook mondeling aan de arts vertellen.
Dit is genoeg als de patiënt nog zelf kan zeggen wat hij wil.

Als de patiënt later niet meer kan vertellen wat hij wil, kan een schriftelijke wilsverklaring het mondelinge verzoek vervangen.

De patiënt moet de schriftelijke verklaring hebben gemaakt toen hij nog zelf kon beslissen.

De arts moet ook controleren of aan de andere regels voor zorgvuldigheid is voldaan.

2. GEEN UITZICHT OP VERBETERING EN ONDRAAGLIJK LIJDEN

De arts moet ervan overtuigd zijn dat de patiënt geen uitzicht op verbetering heeft en ondraaglijk lijdt.

Geen uitzicht op verbetering

Het lijden heeft geen uitzicht op verbetering als:

- de ziekte niet meer kan worden genezen;
- de klachten niet genoeg kunnen worden verminderd om het lijden draaglijk te maken.

De arts kijkt hierbij naar de diagnose en naar de verwachting voor de toekomst.

De arts kijkt ook of er nog behandelingen zijn die kunnen helpen.
Hij kijkt daarbij naar:

- hoeveel de behandeling kan helpen;
- hoeveel last de patiënt van de behandeling heeft.

Ondraaglijk lijden

Ondraaglijk lijden is voor ieder mens anders.

Wat voor de ene patiënt nog te dragen is, kan voor een andere patiënt niet meer te dragen zijn.

De arts kijkt hierbij naar:

- a) hoe de situatie nu is;
- b) hoe de toekomst eruitziet;
- c) hoeveel de patiënt lichamelijk en geestelijk aankan;
- d) wie de patiënt is en wat bij hem past.

De arts moet kunnen begrijpen waarom het lijden voor deze patiënt niet meer te dragen is.

De arts moet zich proberen voor te stellen hoe de patiënt zijn situatie en toekomst ervaart.

De toetsingscommissies kijken of de arts goed kan uitleggen waarom het lijden voor deze patiënt ondraaglijk was.

3. INFORMATIE AAN DE PATIËNT

De arts moet de patiënt goed vertellen over zijn ziekte, zijn situatie en zijn toekomst.

De arts moet uitleg geven over:

- de ziekte;
- de diagnose;
- wat de patiënt in de toekomst kan verwachten;
- welke behandelingen mogelijk zijn.

De patiënt moet deze informatie goed begrijpen.

Dit is nodig om goed over zijn verzoek te kunnen nadenken.

De arts is verantwoordelijk voor het geven van deze informatie.

4. GEEN ANDERE REDELIJKE OPLOSSING

De arts en de patiënt moeten samen vinden dat er geen andere redelijke oplossing is.

De patiënt en de arts beslissen samen

De patiënt en de arts bespreken samen wat mogelijk is.

Voor beiden moet duidelijk zijn dat euthanasie of hulp bij zelfdoding de enige redelijke oplossing is om het lijden weg te nemen.

De patiënt mag een behandeling weigeren

Goede medische zorg en zorg voor klachten zijn belangrijk bij beslissingen over het levenseinde.

Een patiënt hoeft niet iedere mogelijke behandeling te krijgen.

Een patiënt mag een behandeling of zorg weigeren.

Een behandeling kan bijvoorbeeld bijwerkingen geven. Het kan dan zijn dat de voordelen voor de patiënt niet opwegen tegen de nadelen.

Ook kan een patiënt het niet meer kunnen of willen verdragen dat hij steeds meer afhankelijk wordt van anderen of steeds verder achteruitgaat.

Dan kan er geen andere redelijke oplossing zijn.

De reden voor het weigeren van een behandeling

Als een patiënt een behandeling weigert, kijken de toetsingscommissies of er een andere redelijke oplossing was.

De arts moet in het verslag uitleggen waarom de patiënt andere oplossingen niet redelijk of niet aanvaardbaar vond.

5. EEN ANDERE ARTS RAADPLEGEN

De arts moet minstens één andere, onafhankelijke arts raadplegen.

Deze arts moet de patiënt zien. Daarna moet hij schriftelijk opschrijven wat hij vindt van de regels voor zorgvuldigheid.

Helpen bij een goede beslissing

Een andere onafhankelijke arts helpt de behandelend arts om een goede en zorgvuldige beslissing te nemen.

De arts kan zo controleren of aan de regels voor zorgvuldigheid is voldaan.

De behandelend arts moet het advies van deze arts serieus nemen.

Als de behandelend arts het advies niet volgt, moet hij uitleggen waarom.

De andere arts moet onafhankelijk zijn

De andere arts moet onafhankelijk zijn van de behandelend arts en van de patiënt.

Bijvoorbeeld een collega uit dezelfde praktijk, een familielid of een arts die afhankelijk is van de behandelend arts kan meestal niet deze rol hebben.

Er mag ook geen familieband of zakelijke relatie zijn tussen de twee artsen.

De andere arts mag ook geen familielid of vriend van de patiënt zijn. Hij mag ook niet de arts zijn die de patiënt zelf behandelt.

Het is gebruikelijk om hiervoor een **SCEN-arts** te vragen. SCEN betekent: Steun en Consultatie bij Euthanasie in Nederland.

De andere arts moet de patiënt zien

De andere arts moet de patiënt zelf zien.

Zo kan hij een goed beeld krijgen van de ziekte, het verloop van de ziekte en de situatie van de patiënt.

Het liefst praat de arts alleen met de patiënt.

Soms kan dit niet. Bijvoorbeeld als de patiënt plotseling snel achteruitgaat.

De arts kan dan ook andere informatie gebruiken, zoals:

- het medisch dossier;
- de wilsverklaring;

- gesprekken met andere mensen.

De andere arts maakt een verslag

Na het gesprek met de patiënt maakt de andere arts een schriftelijk verslag.

In dit verslag schrijft hij op:

- wat hij heeft gezien;
- wat hij van de situatie vindt;
- of volgens hem aan de regels voor zorgvuldigheid is voldaan;
- waarom hij dat vindt.

Het is goed als de arts ook opschrijft wat zijn relatie is met de behandelend arts en de patiënt.

De andere arts is zelf verantwoordelijk voor zijn verslag.

De behandelend arts moet controleren of het verslag goed is en of de andere arts alle regels voor zorgvuldigheid heeft beoordeeld.

Het verslag is belangrijk voor de beslissing van de behandelend arts. Het helpt ook de toetsingscommissies om de situatie te beoordelen.

Het verslag kan na een tijd niet meer voldoende zijn

Soms zit er veel tijd tussen het gesprek met de andere arts en de uitvoering van het verzoek.

Dan kan het nodig zijn dat de behandelend arts de andere arts opnieuw vraagt om advies.

Dit kan telefonisch. Soms moet de andere arts de patiënt opnieuw zien.

Dit hangt af van de tijd die is verstreken en van veranderingen in de situatie van de patiënt.

6. ZORGVULDIGE MEDISCHE UITVOERING

De arts moet euthanasie of hulp bij zelfdoding op een medisch zorgvuldige manier uitvoeren.

De juiste middelen en uitvoering door de arts

De arts moet de juiste medische middelen op de juiste manier geven.

De arts moet de euthanasie zelf uitvoeren. Deze handelingen mogen niet door iemand anders worden gedaan, bijvoorbeeld door een verpleegkundige.

Uitvoering van euthanasie

Bij euthanasie maakt de arts zelf een einde aan het leven van de patiënt op verzoek van de patiënt.

De arts geeft hiervoor de juiste medicijnen, meestal via een infuus of een andere manier waarbij het medicijn in een ader wordt gegeven.

De arts moet bij de patiënt of dichtbij de patiënt blijven totdat de patiënt is overleden.

Er kunnen namelijk problemen ontstaan tijdens de uitvoering. Dan moet hij kunnen ingrijpen en zorgen dat de uitvoering alsnog goed verloopt.